तां । मद्वाणीमधिवासयामि यमिनस्त्रैलोक्यरंगस्थलीनृत्यत्कीर्तिनटीपटीरपटलीचूर्णैर्विकीर्णैः क्षितौ ॥८॥ पीयूषद्युतिखंडमंडनकृपारूपांतरः श्रीगुरुप्रेमस्थेमसमर्हणार्हमधुरव्याहारसूनोत्करः । प्रौढोऽयं nava-Kálidása(!)-kavitásaṃtánasaṃtánako दद्यादद्य समुद्यतः सुमनसामामोदपारंपरीं ॥९॥ सामोदैरनुमोदिता मृगमदैरानंदिता चंदनैर्मंदारैरभिनंदिता प्रियगिरा काश्मीरजैः स्मेरिता । वागेषा nava-*Kálidása*-vidusho दोषोज्झिता दुष्कविव्रातैर्निष्करुणैः क्रियेत विकृता धेनुस्तुरुष्कैरिव ॥१०॥ यद्वा दीनदयालवः सहृदयाः सौजन्यकल्लोलिनीदोलांदोलनखेलनैकरसिकस्वांताः समंतादमी । संतः संति परोक्तिमौक्तिकजुषः किं चिंतयाथानया[1], यद्वा तुष्यति शंकरः परगुरुः कारुण्यरत्नाकरः ॥११॥ उपक्रम्य स्तोतुं कतिचन गुणान् शंकरगुरोः प्रभग्नाः श्लोकार्धे, कतिचन तदर्धार्धरचने । अहं तुष्टूषुस्तानहह कलये शीतकिरणं कराभ्यामाहर्तुं व्यवसितमतेः साहसिकतां ॥१२॥ तथाप्युज्जृंभंते मयि विपुलदुग्धाब्धिलहरीलसत्कल्लोलालीलसितपरिहासैकरसिकाः । अमी मूकान्वाचालयितुमपि शक्ता यतिपतेः कटाक्षाः, किं चित्रं भृशमघटिताभीष्टघटने ॥१३॥ अस्मज्जिह्वाग्रसिंहासनमुपनयतु स्वोक्तिधारामुदारामद्वैताचार्यपादस्तुतिकृतसुकृतोदारताशारदांबा । नृत्यन्मृत्युंजयोच्चैर्मुकुटतटकुटीनिःस्रवत्स्रःस्रवंतीकल्लोलोद्वेलकोलाहलमदलहरीखंडिपांडित्यहृद्यां[2] ॥१४॥ क्वेदं शंकरसद्गुरोः सुचरितं क्वाहं वराकी, कथं निर्वक्ष्यामि चिरार्जितं मम यशः, किं मज्जयस्यंबुधौ । इत्युक्त्वा चपलां पलायितवतीं वाचं नियुंक्ते बलात्प्रत्याहृत्य गुणस्तुतौ कविगणश्चित्रं गुरोर्गौरवं ॥१५॥ rukshaiksharaván-nighaṇṭuṣaraṇair auṇádikapratyayapráyair हंत यङंतदंतुरतरैर्दुर्बोधदूरान्वयैः । क्रूराणां कवितावतां कतिपयैः कष्टेन कृष्टैः पदैर्हा हा स्याद्वशगा किरातवितते रेणीव वाणी मम? ॥१६॥ नेता यत्रोल्लसति भगवत्पादसंज्ञो महेशः, शांतिर्यत्र प्रकचति रसः शेषवानुज्ज्वलाद्यैः । यत्राविद्याक्षतिरपि फलं, तस्य काव्यस्य कर्ता धन्यो *Vyásáchalakavivaras*[3], तत्कृतिज्ञाश्च धन्याः ॥१७॥

तत्रादिम उपोद्घातो द्वितीये तु तदुद्भवः । तृतीये तत्तदमृतांधोऽवतारनिरूपणं ॥१८॥ चतुर्थसर्गे तच्छुद्धाष्टमप्राक्चरितं स्थितं । पंचमे तद्योग्यसुखाश्रमप्राप्तिनिरूपणं ॥१९॥ महतानेहसा यैषा संप्रदायागता गता । तस्याः शुद्धात्मविद्यायाः षष्ठे सर्गे प्रतिष्ठितिः ॥२०॥ तद्व्यासाचार्यसंदर्शविचित्रं सप्तमे स्थितं । स्थितोऽष्टमे मंडनार्यसंवादो, नवमे मुनेः ॥२१॥ वाणीसाक्षिकसार्वज्ञनिर्वाहोपायचिंतनं । दशमे योगशक्त्या भूपतिकायप्रवेशनं ॥२२॥ बुद्ध्वा मीनध्वजकलां तत्प्रसंगप्रपंचनं । सर्गे एकादशे तूग्रभैरवाभिधनिर्जयः ॥२३॥ द्वादशे हस्तधात्र्यार्यतोटकोभयसंश्रयः[4] । वार्त्तिकांतब्रह्मविद्याचालनं तु त्रयोदशे ॥२४॥ चतुर्दशे पद्मपादतीर्थयात्रानिरूपणं । सर्गे पंचदशे तूक्तं तदाशाजयकौतुकं ॥२५॥ षोडशे शारदापीठवासस्तस्य महात्मनः । इति षोडशभिः सर्गैर्व्युत्पाद्या शांकरी कथा ॥२६॥ सैषा कलिमलच्छेत्री सकृच्छ्रुत्यापि कामदा । नानाप्रश्नोत्तरै रम्या विदामारभ्यते मुदे ॥२७॥

एकदा देवता रूप्याचलस्थमुपतस्थिरे । देवदेवं तुषारांशुमिव पूर्वाचलस्थितं ॥२८॥ प्रसादानुमितस्वार्थसिद्धयः प्रणिपत्य तं । मुकुलीकृतहस्ताब्जा विनयेन व्यजिज्ञपन् ॥२९॥ विज्ञातमेव भगवन्विद्यते यद्धिताय नः । वंचयन्सुगतान्बुद्धवपुर्धारी जनार्दनः ॥३०॥ तत्प्रणीतागमालंबैर्वेदैर्दर्शनदूषकैः । व्याप्तेदानीं प्रभो धात्री रात्रिः संतमसैरिव ॥३१॥ वर्णाश्रमसमाचारान्द्विषंति ब्रह्मविद्विषः । ब्रुवंत्याम्नायवचसां जीविकामात्रतां प्रभो ॥३२॥ न संध्यादीनि कर्माणि न्यासं वा न कदाचन । करोति मनुजः कश्चित्सर्वे पाषंडतां गताः ॥३३॥ श्रुते पिदधति श्रोत्रे क्रतुरित्यक्षरद्वये । क्रियाः कथं प्रवर्तेरन्कथं क्रतुभुजो वयं ॥३४॥ शिवविष्ण्वागमपरैर्लिंगचक्रादिचिह्नितैः । पाषंडैः कर्म संन्यस्तं कारुण्यमिव दुर्जनैः ॥३५॥ अनन्येनैव भावेन गच्छंत्युत्तमपूरुषं । श्रुतिः साध्वी मदक्षीवैः का वा शाक्तैर्न दूषिता ॥३६॥[5] सद्यः कृत्तद्विजशिरःपंकजार्चितभैरवैः । न ध्वस्ता लोकमर्यादा का वा कापालिकाधमैः ॥३७॥ अन्येऽपि बहवो मार्गाः संति भूमौ ससंकटाः । जनैर्येषु पदं दत्त्वा दुरंतं दुःखमाप्यते ॥३८॥ तद्भवाँल्लोकरक्षार्थमुत्साद्य निखिलान्खलान् । वर्त्म स्थापयतु श्रौतं जगद्येन सुखं व्रजेत् ॥३९॥ इत्युक्त्वोपरतान्देवानुवाच गिरिजाप्रियः । मनोरथं पूरयिष्ये मानुष्यमवलंब्य वः ॥४०॥ दुष्टाचारविनाशाय धर्मसंस्थापनाय च । भाष्यं कुर्वन्ब्रह्मसूत्रतात्पर्यार्थविनिर्णयं ॥४१॥ मोहनप्रकृतिद्वैतध्वांतमध्याह्नभानुभिः । चतुर्भिः सहितः शिष्यैश्चतुरैर्हरिवद्भुजैः ॥४२॥[6] यतींद्रः शंकरो नाम्ना भविष्यामि महीतले । मद्वत्तया भवंतोऽपि मानुषीं तनुमाश्रिताः ॥४३॥ तं मामनुसरिष्यंति सर्वे त्रिदिववासिनः । तदा मनोरथः पूर्णो भवतां स्यान्न संशयः ॥४४॥ ब्रुवन्नेवं दिविषदः कटाक्षानन्यदुर्लभान् । कुमारे निदधे भानुः किरणानिव पंकजे ॥४५॥ क्षीरनीरनिधेर्वीचिसचिवान्प्राप्य तान्गुहः । कटाक्षान्मुमुदे रश्मीन्कुमुद्वानिंदवानिव ॥४६॥ अवदन्नंदनं स्कंदममंदं चंद्रशेखरः । दंतचंद्रातपानंदिवृंदारकचकोरकः[7] ॥४७॥ शृणु सौम्य वचः श्रेयो जगदुद्धारगोचरं । कांडत्रयात्मके[8] वेदे प्रोद्धृते स्याद्विजोद्धृतिः ॥४८॥ तद्रक्षणे रक्षितं स्यात्सकलं जगतीतलं । तदधीनत्वतो वर्णाश्रमधर्मततेस्, ततः ॥४९॥ इदानीमिदमुद्धार्यमिति वृत्तिमतः पुरा । मम गूढाशयविदौ विष्णुशेषौ समीपगौ ॥५०॥ मध्यमं कांडमुद्धर्तुमनुज्ञातौ मयैव तौ । अवतीर्याशतो भूमौ संकर्षणपतंजली ॥५१॥ मुनी

---

[1] चिंतयानंतया Schol. B. E. I. H. 441. चिंतया मेऽनया E. I. H. 1960.

[2] *Khaṇḍin* vocabulo *Harsha* significatur.

[3] Schol. व्यास इवाचलः स्थिरश्चासौ कविश्रेष्ठश्चेति व्यासाचलकविवरो माधवः । Me vero nescio quae impellunt, ut sub hoc epitheto veri auctoris nomen (Vyásagiri?) latere existimem.

[4] Hastadhátrí = Hastámalaka.

[5] 'Quae animo integro uni viro summo devota est, num quaequam traditio honesta (quasi matrona) superstes est, quae non a superstitionis Ṣákticae asseclis temulentis contaminata sit.' Auctor doctrinas sacras cum matronis comparat, quibus utrisque Ṣáktas prave usos esse constat.

[6] 'Cum quatuor aptis discipulis conjunctus, sicut Hari quatuor manibus, qui, sol velut meridianus, dualitatis tenebras dispellent, fatuitate (*ajnána*) productas . . .'

[7] दंतचंद्रामितानं° A. et E. I. H. 1960.

[8] Schol. कांडत्रयात्मके । कर्मोपसनाज्ञानभेदेन वृंदत्रयात्मके ।